

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

จากการศึกษาวิจัยของนักวิชาการสาขาบรรณารักษศาสตร์ และการประชุมของ คณะกรรมการสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เท่าที่มีมา ในหัวข้อเกี่ยวกับห้องสมุดประชาชนของ ประเทศไทย ทั้งที่บริหารโดยกรุงเทพมหานคร และกองการศึกษาผู้ใหญ่ กระทรวงศึกษาธิการ ย่อมเป็นที่ยอมรับกันว่า

ห้องสมุดประชาชนโดยทั่วไปอยู่ในสถานที่เจริญช้ากว่าห้องสมุดประเภทอื่น อาคารเล็ก คับแคบ สร้างไม่ถูกแบบแผน ห้องสมุดไม่ดึงดูดให้คนเข้าไปใช้ วัสดุอุปกรณ์หนังสือยังมี จำนวนน้อย เจ้าหน้าที่ห้องสมุดส่วนมากมีฐานะ เป็นลูกจ้างไม่ใช่ว่าราชการ พื้นความรู้ น้อย และไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ แต่ได้รับการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็น ครั้งคราว โดยความร่วมมือของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย^๑

จึงทำให้งานบริการของห้องสมุดประชาชนไม่สามารถดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ระบุ ไว้ในมาตรฐานห้องสมุดได้ คือ ให้การศึกษานอกโรงเรียนแก่คนทุกชั้น ทุกวัย และทุกระดับการศึกษา ส่งเสริมประชาชนให้มีนิสัยรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้า ให้บริการทางข่าวสารและความรู้ต่าง ๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวของประเทศและของโลก ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมของ ชุมชนและของประเทศ ส่งเสริมและแนะนำให้ประชาชน เข้าใจและปฏิบัติตน เป็นพลเมืองดีตามระบอบ ประชาธิปไตย และส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างในทางที่เกิดประโยชน์ และความรื่นรมย์^๒

^๑ สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์, "วิวัฒนาการของห้องสมุดในประเทศไทย," วารสารห้องสมุด ๘ (มีนาคม - เมษายน ๒๕๐๗): ๑๔.

^๒ "มาตรฐานห้องสมุดประชาชน," ใน มาตรฐานห้องสมุดในประเทศไทย, สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์, ผู้รวบรวม (กรุงเทพมหานคร: แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๑), หน้า ๑๑.

ในขณะที่เดียวกัน สำนักงานสารนิเทศระหว่างชาติแห่งสหรัฐอเมริกา ได้จัดตั้งห้องสมุดสถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ. ในกรุงเทพฯ ห้องสมุดสำนักงานสารนิเทศระหว่างชาติแห่งสหรัฐอเมริกา ในจังหวัดขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์คือ

เพื่อเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์ของชาวอเมริกัน แม้ว่าหนังสือส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับประเทศอเมริกา และคนอเมริกันก็ตาม แต่ก็มีวิธีการจัดอย่างทันสมัย เช่น มีการจัดหมวดหมู่หนังสือต่าง ๆ ตามลักษณะวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีบัตรรายการค้นคว้าหนังสือได้ง่าย ชั้นวางหนังสือเป็นชั้นเปิดให้หยิบได้เองตามใจชอบ มีหนังสืออ้างอิงสำหรับค้นคว้า หนังสือสำหรับเด็ก มีห้องอ่านหนังสืออย่างสบาย มีการตกแต่งสวยงาม มีภาพยนตร์และโสตทัศนศึกษาอื่น ๆ บริการ การสมัครเป็นสมาชิกก็ไม่ยากนัก นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อการศึกษาและบันเทิงอีกมาก รวมทั้งมีการจัดนิทรรศการชักชวนให้ผู้คนเข้าไปใช้บริการอีกด้วย นักศึกษานักเรียนและประชาชนโดยทั่ว ๆ ไปเข้าไปใช้บริการได้อย่างเสรี ซึ่งนับว่าเป็นการเกื้อกูลแก่เยาวชนและนักศึกษาของไทยเป็นอันมาก นับได้ว่าเป็นห้องสมุดแผนใหม่แห่งแรกในประเทศไทย บรรดาผู้สนใจในเรื่องห้องสมุดและต้องการจัดหอสมุด มักจะไปดูแบบอย่างและขอฝึกงานในห้องสมุดแห่งนี้บ่อย ๆ^๑

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสำรวจงานบริการของห้องสมุดสถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ.^๒ ในกรุงเทพมหานคร และห้องสมุดสำนักงานสารนิเทศระหว่างชาติแห่งสหรัฐอเมริกา ในจังหวัดขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา เพื่อจะได้ศึกษาริธีดำเนินงานที่เหมาะสมจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและขยายงานของห้องสมุดประชาชนของไทยต่อไปได้

^๑ทริ มุขระโกษา, "วิวัฒนาการของห้องสมุดในเมืองไทย," ใน หนังสือที่ระลึกพิธีเปิดห้องสมุดประชาชนนงคาราม ในอุปกัมภ์เทศบาลนครธนบุรีและสโมรสรโรตารีธนบุรี ๒๒ มิถุนายน ๒๕๐๔, (พระนคร: โรงพิมพ์ดำรงธรรม, ๒๕๐๔), หน้า ๓๔ - ๓๕.

^๒ห้องสมุดสถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ. (The A.U.A. Language Center Library) หมายถึง ห้องสมุดสถานสอนภาษาสมาคมนักเรียนเก่าสหรัฐอเมริกา (The American University Alumni Language Center Library)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานบริการของห้องสมุดสถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ. และห้องสมุดสาขา
๒. เพื่อศึกษางานบริการประเภทต่าง ๆ ได้แก่ บริการยืมหนังสือ บริการวารสาร บริการอ้างอิง บริการโสตทัศนูปกรณ์ และบริการพิเศษอื่น ๆ
๓. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบจำนวนผู้ใช้บริการ (สมาชิกห้องสมุด) กับจำนวนสิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์
๔. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการในอันที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน
๕. เพื่อหาริธีดำเนินงานที่เหมาะสม เพื่อเป็นตัวอย่างในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงบริการของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง งานบริการของห้องสมุดสถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ. และห้องสมุดสาขามุ่งสำรวจการบริการแก่ประชากร อันประกอบด้วย สมาชิกทั่วไป และสมาชิกพิเศษของห้องสมุด ๔ แห่ง คือ

๑. ห้องสมุดสถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ. ในกรุงเทพมหานคร
๒. ห้องสมุดสำนักงานสารนิเทศระหว่างชาติแห่งสหรัฐอเมริกา จังหวัดขอนแก่น
๓. ห้องสมุดสำนักงานสารนิเทศระหว่างชาติแห่งสหรัฐอเมริกา จังหวัดเชียงใหม่
๔. ห้องสมุดสำนักงานสารนิเทศระหว่างชาติแห่งสหรัฐอเมริกา จังหวัดสงขลา

สาระสำคัญของการวิจัย ได้แก่ ศึกษาสภาพและวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดของสมาชิก ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับ อาคาร ครุภัณฑ์ วัสดุการอ่าน ระเบียบข้อบังคับ เจ้าหน้าที่ และการบริการ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงห้องสมุดให้สนองความต้องการของผู้ใช้ยิ่งขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม การสังเกตการณ์โดยตรง และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. ผู้วิจัยถือว่าแบบสอบถามที่ใช้เป็น เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถตรวจสอบความคิดเห็นของสมาชิกทั่วไปและสมาชิกพิเศษ ที่มีต่อการให้บริการของห้องสมุด สถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ. ในกรุงเทพฯ และห้องสมุดสำนักงานสารนิเทศระหว่างชาติแห่ง สหรัฐอเมริกา ในจังหวัดขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ได้จากคำตอบของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้สร้างขึ้นเพื่อการวิจัยครั้งนี้

๒. ความคิดเห็นในการตอบแบบสอบถามของสมาชิกทั่วไปและสมาชิกพิเศษที่เลือกเป็น ตัวอย่างประชากรนี้ จะถือว่า เกิดจากใจจริงที่เชื่อถือได้

๓. สมาชิกทั่วไปและสมาชิกพิเศษที่ตอบแบบสอบถามนี้ เป็นตัวแทนของสมาชิกทั่วไป และสมาชิกพิเศษทั้งหมดได้จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

ลำดับขั้นในการดำเนินการวิจัย

๑. ค้นคว้าตำรา วารสาร และวิทยานิพนธ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับงานบริการของห้องสมุดประชาชน
๒. ศึกษากฎเกณฑ์ ระเบียบ และเอกสารของห้องสมุดสถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ. และห้องสมุดสาขา
๓. สัมภาษณ์หัวหน้างานและเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่ทำงานเกี่ยวกับบริการ
๔. สร้างแบบสอบถาม ๓ ชุด เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ชุดที่ ๑ เกี่ยวกับสภาพการให้บริการต่าง ๆ ของห้องสมุดแต่ละแห่ง สำหรับสมาชิกทั่วไป ชุดที่ ๒ เกี่ยวกับการให้บริการข่าวสารทันสมัย สำหรับสมาชิกพิเศษของห้องสมุดทั้ง ๔ แห่ง ชุดที่ ๓ เกี่ยวกับบริการสารบัญเรื่องจากวารสารสำหรับผู้ใช้บริการสารบัญเรื่องจากวารสารเฉพาะห้องสมุดสถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ. ในกรุงเทพฯ

๕. สุ่มแบบสอบถามไปยังตัวอย่างประชากรที่กำหนดไว้ทางไปรษณีย์ การสุ่มตัวอย่างกลุ่มประชากรที่เป็นสมาชิกทั่วไป สุ่มจากผู้ที่มีบัตรเป็นสมาชิกตั้งแต่วันที่ ๓ ม.ค. ๒๕๒๑ ถึงวันที่ ๓๐ ธ.ค. ๒๕๒๑ ของห้องสมุดแต่ละแห่ง ยกเว้น เชียงใหม่ สุ่มจากสมาชิกทั่วไปทั้งหมด เพราะสมาชิกต้องทำบัตรใหม่ทุกปี วิธีสุ่มตัวอย่างใช้แบบ(Stratified Random Samples) โดยแบ่งประชากรตามอาชีพต่าง ๆ ๑๑ อาชีพ ในกรุงเทพฯ สุ่มแบบสอบถามอาชีพละ ๑๐๐ คน ต่างจังหวัดอาชีพละ ๒๕ คน อาชีพใดมีจำนวนสมาชิกต่ำกว่าที่กำหนดสุ่มแบบสอบถาม ได้สุ่มแบบสอบถามตามจำนวนเท่าที่มี

กลุ่มสมาชิกพิเศษที่ใช้บริการข่าวสารทันสมัย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) คือ สุ่มแบบสอบถามให้สมาชิกที่เคยใช้หนังสือและวารสารของบริการนี้ทุกคน กลุ่มผู้ใช้บริการสารบัญเรื่องจากวารสารมี ๕๕ คน สุ่มแบบสอบถามให้ทุกคน

๖. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นำเสนอในรูปของบรรยายและตาราง ข้อมูลจากแบบสอบถามสมาชิกทั่วไปและสมาชิกพิเศษ จำแนกตามห้องสมุดแต่ละแห่ง แบบสอบถามที่มีลักษณะ เป็นแบบเลือกตอบ เปลี่ยนคะแนนความถี่ออกมาเป็นอัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามที่แสดงความคิดเห็น คำนวณด้วยการหาค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

๗. รายงานผลการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในด้านต่าง ๆ ของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย มีผู้ศึกษาวิจัยในหัวข้อต่าง ๆ ไม่มากนัก เนื่องจากห้องสมุดประชาชนไม่อยู่ในสภาพอันน่าศึกษาริชัยเท่าที่ควร สำหรับห้องสมุดสถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ. ในกรุงเทพฯ และห้องสมุดสำนักงานสารนิเทศระหว่างชาติแห่งสหรัฐอเมริกา ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา ยังไม่มีผู้ใดวิจัยในเรื่องต่าง ๆ เลย ดังนั้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานบริการของห้องสมุดทั้ง ๔ แห่งนี้ จึงได้แก่ งานวิจัยที่เกี่ยวกับ สภาพปัญหา การบริการ และการสำรวจความคิดเห็นของห้องสมุดประชาชน ดังต่อไปนี้

พ.ศ. ๒๕๑๕ สมบูรณ์ ภู่อหล่า ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย โดยมุ่งหมายศึกษาประวัติและพัฒนาการของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย และศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดตั้ง การดำเนินงาน การบริหารงาน และหาวิธีแก้ปัญหาดังกล่าว ในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพห้องสมุดประชาชนของกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) และของกรมการพัฒนาชุมชนนั้นยังไม่เป็นห้องสมุด เป็นแต่เพียงตู้สมุดเคลื่อนที่ ห้องสมุดประชาชนของเทศบาลมีสภาพค่อนข้างดี มีผู้ดำเนินงานที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ มีงบประมาณพอเพียงที่จะจัดบริการที่ดีแก่ประชาชน แต่มีปัญหาเฉพาะ เรื่องสถานที่ตั้งไม่เหมาะสม ห้องสมุดประชาชนของกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา มีปัญหาเรื่องการจัดบริการให้แก่ผู้ใช้ยังได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากขาดแคลนอาคารและครุภัณฑ์ที่เหมาะสม ไม่มีผู้ดำเนินงานที่มีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ ทำให้ขาดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการปรับปรุงห้องสมุด ฐานะของบรรณารักษ์ยังคงเป็นเพียงข้าราชการชั้นจัตวา ห้องสมุดประชาชนอำเภอเพียงร้อยละ ๓๐ ที่มีบรรณารักษ์ดำเนินงานห้องสมุดทั้งวัน นอกนั้นใช้เจ้าหน้าที่แผนกศึกษาธิการ หรือครูทำหน้าที่บรรณารักษ์ หนังสือและวารสารไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้ใช้ งบประมาณที่ได้รับแต่ละปีไม่เพียงพอที่จะปรับปรุงห้องสมุดให้ได้มาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีอาคารห้องสมุดถูกต้องตามแบบแผน มีกฎหมายห้องสมุดเพื่อให้รัฐและเทศบาลร่วมมือกันจ่ายเงินอุดหนุนแก่ห้องสมุดหน่วยงานห้องสมุดประชาชน กองการศึกษาผู้ใหญ่ ควรได้รับการยกฐานะเป็นกองห้องสมุดประชาชนเพื่อการขออัตราและงบประมาณพอเพียง ควรจัดห้องสมุดประชาชนตัวอย่าง และมีการจัดระบบห้องสมุดประชาชน

พ.ศ. ๒๕๑๗ สุรางค์ ภูวงษ์ ทำวิจัยเรื่อง การประเมินผลการปฏิบัติงานห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานคร พบว่า สถานที่คับแคบ วัสดุครุภัณฑ์และเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ประชาชนส่วนมากต้องการยืมหนังสือไปอ่านที่บ้าน และมีความสนใจในหนังสือหมวดประวัติศาสตร์และนวนิยายมากเป็นพิเศษ วารสารที่สนใจได้แก่ วารสารทางการศึกษา เพราะผู้ใช้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา

๑ สมบูรณ์ ภู่อหล่า, "ปัญหาของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ง-จ.

ปีที่ ๔ - ๕ รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี ที่มีมูลค่าเนาอยู่ใกล้ ๆ ห้องสมุดนั้น ด้านบุคลากรของห้องสมุดขาดทั้งปริมาณและคุณภาพ ในขณะที่วิจัย มีห้องสมุดที่ได้มาตรฐานเพียง ๑๔ แห่ง ห้องสมุดขาดงบประมาณ และมีปัญหาว่าจะได้เงินจากที่ไหนมาใช้จ่ายในกิจการของห้องสมุดประชาชน^๑

พ.ศ. ๒๕๑๔ บุญเกื้อ หลงสวาสดิ์ ทำวิจัย เรื่อง สภาพและเกณฑ์ปกติของห้องสมุดประชาชนจังหวัด ซึ่งเป็นที่ตั้งเขตศึกษา โดยได้ศึกษาสภาพและเกณฑ์ปกติของห้องสมุดประชาชน ซึ่งเป็นที่ตั้งเขตศึกษารวม ๑๒ แห่ง ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการออกแบบสอบถาม บรรณารักษ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษาของเขตศึกษาที่วิจัย ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดประชาชนจังหวัดมีอาคารสถานที่ไม่เหมาะสม ครุภัณฑ์ที่จำเป็นยังมีไม่ครบ หนังสือและสิ่งพิมพ์มีจำนวนน้อย งบประมาณตลอดจนบุคลากรไม่เพียงพอ หัวหน้าห้องสมุดไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์โดยตรง การจัดบริการยังไม่กว้างขวาง ผู้ใช้ห้องสมุดมีจำนวนน้อย^๒

พ.ศ. ๒๕๑๔ บุษผา เจริญทรัพย์ ทำวิจัย เรื่อง การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคเหนือของประเทศไทย โดยมุ่งสำรวจความสนใจ ความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนต่อบริการของห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคเหนือของประเทศไทย รวม ๑๖ จังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดบริการต่อไป ผลของการวิจัยทราบว่า ประชาชนที่มาใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นนักเรียนและนักศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่มาใช้ห้องสมุดเพราะสนใจบริการและกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน ประชาชนทุกระดับอายุเห็นว่า ส่วนใหญ่สภาพของห้องสมุด วัสดุครุภัณฑ์ หนังสือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑สุรางค์ กุณวงศ์, "การประเมินผลการปฏิบัติงานห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานคร" (ปริญาณานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๗), ๑๐๕ หน้า.

^๒บุญเกื้อ หลงสวาสดิ์, "สภาพและเกณฑ์ปกติของห้องสมุดประชาชนจังหวัด ซึ่งเป็นที่ตั้งเขตศึกษา" (ปริญาณานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๑๔), ๑๒๐ หน้า.

บริการ และกิจกรรมของห้องสมุดมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง^๑

พ.ศ. ๒๕๑๔ พิชรินทร์ ชันทอง ทำวิจัยเรื่อง การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน
ต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในภาคใต้ของประ เทศไทย
โดยมุ่งสำรวจความสนใจ ความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนในการจัดบริการและ
กิจกรรมของห้องสมุดประชาชนในภาคใต้ รวม ๑๔ จังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและ
ขยายงานบริการของห้องสมุดต่อไป ผลของการวิจัยพบว่า นักเรียนนักศึกษาเป็นผู้มาใช้บริการ
มากที่สุด หนังสือที่ประชาชนต้องการใช้มากที่สุด ได้แก่ นวนิยาย สารคดี และหมวดความรู้ทั่วไป
ประชาชนทุกระดับอายุค้นหาหนังสือโดย เติบโตจากชั้นหนังสือ ความคิดเห็นใน เรื่องสถานที่อยู่ใน
ระดับปานกลาง ด้านวัสดุครุภัณฑ์ประชาชนพอใจพอประมาณ โดยส่วนรวมแล้ว ห้องสมุดประชาชนใน
ภาคใต้ ยังให้บริการได้ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนหลายประการ เพราะห้องสมุดยังมี
ปัญหาทางด้านอาคารสถานที่ งบประมาณ บุคลากร หนังสือและสิ่งพิมพ์^๒

พ.ศ. ๒๕๑๔ สุนิตย์ เย็นสบาย ทำวิจัยเรื่อง การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน
ต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคกลางตอนบนของ
ประเทศไทย โดยมุ่งสำรวจความสนใจ ความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนต่อบริการ
ห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัดในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย รวม ๑๒ จังหวัด เพื่อเป็น
แนวทางในการจัดบริการต่อไป ผลของการวิจัยพบว่า นักเรียนนักศึกษามาใช้ห้องสมุดมากที่สุด
ประชาชนส่วนใหญ่มาใช้ห้องสมุดเพราะสนใจบริการและกิจกรรมของห้องสมุด ประชาชนทุกระดับ
อายุ เห็นว่าส่วนใหญ่ของสภาพของห้องสมุด วัสดุครุภัณฑ์ บริการ และกิจกรรมของห้องสมุดมีความ

^๑บุผา เจริญทรัพย์, "การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุด
ประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคเหนือของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๖-๗.

^๒พิชรินทร์ ชันทอง, "การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชน
ระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในภาคใต้ของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๖ - ๗.

เหมาะสมมาก แต่ประชาชนทุกระดับอายุมีความต้องการมากที่จะให้ห้องสมุดจัดบริการและกิจกรรม ส่วนใหญ่^๑

พ.ศ. ๒๕๑๔ สุภาพร นาทีกาญจนกุล ทำวิจัย เรื่อง การสำรวจความคิดเห็นของ ประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยมุ่งสำรวจความสนใจ ความคิดเห็น และความต้องการของ ประชาชนต่อบริการห้องสมุดระดับจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย รวม ๑๖ จังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดบริการต่อไป ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มาใช้ห้องสมุด ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา แรงจูงใจทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ของทุกระดับอายุมาใช้ห้องสมุด คือ เพราะสนใจบริการและกิจกรรมของห้องสมุด ประชาชนทุกระดับอายุเห็นว่า ส่วนใหญ่สภาพของ ห้องสมุด วัสดุครุภัณฑ์ หนังสือ บริการ และกิจกรรมห้องสมุด มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง แต่ประชาชนทุกระดับอายุมีความต้องการมากที่จะให้ห้องสมุดจัดบริการและกิจกรรมส่วนใหญ่^๒

พ.ศ. ๒๕๑๔ อุบล รอดเยี่ยม ทำวิจัย เรื่อง การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในภาคกลางตอนล่างของ ประเทศไทย โดยมุ่งสำรวจความสนใจ ความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนต่อบริการ ห้องสมุดระดับจังหวัดในภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย รวม ๑๑ จังหวัด เพื่อเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงและขยายงานบริการของห้องสมุดต่อไป ผลของการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มาใช้

^๑ สุนิตย์ เย็นสบาย, "การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชน ระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ง-จ.

^๒ สุภาพร นาทีกาญจนกุล, "การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุด ประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ง - จ.

ห้องสมุด ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนและนักศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่ทุกระดับอายุมาใช้ห้องสมุดมากกว่า สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง แรงจูงใจที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ของทุกระดับอายุมาใช้ห้องสมุด เพราะสนใจ บริการและกิจกรรมของห้องสมุด ประชาชนทุกระดับอายุเห็นว่าส่วนใหญ่ของสภาพห้องสมุด วัสดุ ครุภัณฑ์ หนังสือ บริการ และกิจกรรมของห้องสมุดมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง แต่ประชาชน ทุกระดับอายุมีความต้องการมากที่จะให้ห้องสมุดจัดบริการและกิจกรรมส่วนใหญ่^๑

พ.ศ. ๒๕๒๑ อุบลวรรณ กิตติมานนท์ ทำวิจัย เรื่อง ความต้องการบริการของผู้ใช้ ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร โดยมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงความต้องการบริการของผู้ใช้ห้องสมุด ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ว่าต้องการให้ห้องสมุดมีบริการในด้านใด โดยสุ่มตัวอย่างผู้ใช้ห้องสมุด ๗ แห่ง คือ ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี ห้องสมุดประชาชนซอยพระนาง ห้องสมุดประชาชนปทุมวัน ห้องสมุดประชาชนนongคาราม ห้องสมุดประชาชนวัดสังข์กระจาย ห้องสมุดประชาชนบางเขน และ ห้องสมุดศรีราชากร ผลของการวิจัยพบว่า ผู้ใช้ส่วนมากคือนักเรียน นักศึกษา อายุ ๑๖ - ๒๗ ปี รองลงมา คือ ข้าราชการ ผู้ใช้ต้องการให้เปลี่ยนแปลงเวลาเปิด-ปิดห้องสมุด หนังสือที่ต้องการ อ่านมากที่สุด คือ ความรู้ทั่วไป ในเรื่องอาคารและวัสดุส่วนใหญ่ผู้ใช้พอใจปานกลาง ยกเว้น ห้องสมุดประชาชนซอยพระนางค่อนข้างดี ปัญหาคือมีหนังสือไม่ตรงกับความต้องการและจำนวน ไม่เพียงพอ ส่วนมากไม่ทันสมัย ควรจัดหาหนังสือที่น่าสนใจเพิ่มขึ้น ผู้ใช้ห้องสมุดได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดตั้งห้องสมุดเพิ่มขึ้นในเขตต่าง ๆ ๒๔ เขต เขตละ ๑ แห่ง^๒

พ.ศ. ๒๕๒๑ กฤติยา อัดถากร ทำวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์งานด้านบริการสำหรับเด็กของห้องสมุดประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและศึกษาสภาพการให้ บริการสำหรับเด็กของห้องสมุดประชาชน ๘ แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี ห้องสมุด

^๑อุบล รอดเยี่ยม, "การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชน ระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต แผนกบริหารรักษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๙), หน้า ๖-๗.

^๒อุบลวรรณ กิตติมานนท์, "ความต้องการบริการของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๑), ๕๒ หน้า.

ประชาชนชวยพระนาง ห้องสมุดประชาชนปทุมวัน ห้องสมุดประชาชนนนทบุรี ห้องสมุดประชาชน รัตสีงข์กระจาย ห้องสมุดประชาชนบางเขน ห้องสมุดประชาชนวัดสุทัศน์ และห้องสมุดเยาวชน ธนาคารศรีนครจำกัด ผลการวิจัยพบว่า การให้บริการทุกแห่งจะบริการให้อ่านโดยเสรี และ บริการตอบคำถาม ห้องสมุด ๔ แห่ง ให้บริการแนะนำวิธีใช้ห้องสมุด และบริการแนะนำการอ่าน ห้องสมุดจำนวน ๒ แห่ง บริการให้ยืมออกนอกห้องสมุด และบริการจัดทำรายชื่อหนังสือ ห้องสมุด ๗ แห่ง มีบริการที่จัดทำมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก คือ การจัดนิทรรศการ กิจกรรม ที่ห้องสมุดแห่งเดียวจัดขึ้น คือ การให้เล่นของเล่นและเกมส์ต่าง ๆ กิจกรรมสำหรับเด็กที่ไม่มีห้องสมุด ใดจัดเลย คือ การแสดงหุ่น การฉายภาพยนตร์ และการจัดอภิปราย ปาฐกถา ห้องสมุดส่วนมากจัด กิจกรรมเนื่องในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ตามความเห็นของบรรณารักษ์ ห้องสมุดที่เด็กสนใจมาใช้มาก คือ ห้องสมุดประชาชนนนทบุรี และห้องสมุดประชาชนวัดสุทัศน์ ปัญหาในการให้บริการพบว่า มีห้องสมุดจำนวนถึง ๖ แห่ง มีปัญหาเรื่องสถานที่ รองลงมา คือ ปัญหาสิ่งพิมพ์และวัสดุทัศนอุปกรณ์ สำหรับเด็กมีไม่เพียงพอ มีจำนวน ๔ แห่ง และปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ มีจำนวน ๔ แห่ง ข้อเสนอแนะคือ ควรขยายเนื้อที่สำหรับบริการ ปรับปรุงครุภัณฑ์ เพิ่มงบประมาณ ปรับปรุงบุคลากร ทั้งด้านคุณภาพและจำนวน เพิ่มบริการและกิจกรรมให้มีสม่ำเสมอ เพิ่มการประชาสัมพันธ์ ผู้รับบริการ ควรได้รับการอบรมวิธีใช้ห้องสมุด และปรับปรุงมาตรฐานของห้องสมุดประชาชน^๑

สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยในด้านต่าง ๆ มีข้อสรุปที่ผู้วิจัย ได้ศึกษาให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาไว้ คือ

๑. ห้องสมุดประชาชนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและกรุงเทพมหานคร มีสถานที่คับแคบ วัสดุครุภัณฑ์และเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณ บุคลากร ขาดทั้งปริมาณและคุณภาพ หัวหน้า

^๑ กฤติยา อัทธากร, "การวิเคราะห์งานด้านบริการสำหรับเด็กของห้องสมุดประชาชน ในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑), หน้า ง - ฉ.

ห้องสมุดส่วนมากไม่มีวิธิต่างบรรณารักษศาสตร์โดยตรง จึงทำให้การจัดบริการแก่ผู้ใช้ไม่ได้เต็มที่ ควรจัดให้มีอาคารห้องสมุดถูกต้องตามแบบแผน มีกฎหมายห้องสมุด ปรับปรุงครุภัณฑ์ เพิ่มงบประมาณ ปรับปรุงบุคลากรทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ เพิ่มบริการและกิจกรรม เพิ่มการประชาสัมพันธ์^๑

๒. ผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและกรุงเทพมหานคร มีหลายระดับอายุและระดับการศึกษา จึงควรได้รับการอบรมวิธีใช้ห้องสมุด^๒

^๑ กฤติยา อัครถาวร, "การวิเคราะห์งานด้านบริการสำหรับเด็กของห้องสมุดประชาชนในกรุงเทพมหานคร," หน้า ๔๔ - ๑๐๕.

บุญเกื้อ หลงสวาสดิ์, "สภาพและเกณฑ์ปกติของห้องสมุดประชาชนจังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งเขตศึกษา," หน้า ๗๐ - ๗๔.

สมบูรณ์ ภูหล้า, "ปัญหาของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย," หน้า ๒๒๗ - ๒๓๗.

สุรางค์ ภูวงษ์, "การประเมินผลการปฏิบัติงานห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานคร," หน้า ๑๐๓ - ๑๐๗.

^๒ กฤติยา อัครถาวร, "การวิเคราะห์งานด้านบริการสำหรับเด็กของห้องสมุดประชาชนในกรุงเทพมหานคร," หน้า ฉ.

สุรางค์ ภูวงษ์, "การประเมินผลการปฏิบัติงานห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานคร," หน้า ๗๐ - ๗๔.

๓. ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและกรุงเทพมหานคร มากที่สุด คือ นักเรียน นักศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๕ และต้องการมาใช้ห้องสมุด เพราะสนใจบริการและกิจกรรม

สมมุติฐาน

งานบริการของห้องสมุดสถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ. และห้องสมุดสาขา จะจัดว่าเป็นงานบริการของห้องสมุดประชาชนที่ดีและได้มาตรฐาน เพราะสามารถดำเนินงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ คือ ให้การศึกษา ก่อรพักผ่อน ส่งเสริมในด้านอาชีพ และก่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมระหว่างชาติ

บุบผา เจริญทรัพย์, "การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคเหนือของประเทศไทย," หน้า ง - จ.

พิชรินทร์ ชันทอง, "การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคใต้ของประเทศไทย," หน้า ง - จ.

สุนิตย์ เบ็นสบาย, "การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย," หน้า ง - จ.

สุภาพร นาทีกาญจนกุล, "การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย," หน้า ง - จ.

สุรางค์ ภูวงษ์, "การประเมินผลการปฏิบัติงานห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานคร," หน้า ๖๔ - ๗๐.

อุบล รอดเยี่ยม, "การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย," หน้า ง - จ.

อุบลวรรณ กิตติมานนท์, "ความต้องการบริการของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร," หน้า ๓๗ - ๓๘.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย เรื่องนี้

๑. ได้ความรู้เกี่ยวกับการบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดสถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ. และห้องสมุดสาขา
๒. บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนทั่วไป จะได้ทราบวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นตัวอย่างในการแก้ไขปัญหา และปรับปรุงบริการของห้องสมุดของตน
๓. ผลของการวิจัย เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพของงานบริการของห้องสมุดประชาชนทั่วไป

คำจำกัดความของการวิจัย

งานบริการ หมายถึง สิ่งที่ทางห้องสมุดจัดไว้เพื่อให้สนองความต้องการของสมาชิก ทั้งในด้านหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนสถานที่และการอำนวยความสะดวกในการใช้บริการของห้องสมุด

บริการข่าวสารทันสมัย หมายถึง งานจัดพิมพ์เรื่องราวเอกสารสิ่งพิมพ์ใหม่ ๆ โดยเฉพาะหนังสือและวารสารในแขนงที่ผู้อ่านสนใจในรูปแบบของบรรณานุกรมและสาระสังเขป ส่งไปให้สมาชิกพิเศษของห้องสมุด เพื่อการใช้

บริการสารบัญ เรืองจากวารสาร หมายถึง งานถ่ายเอกสารหน้าสารบัญ เรืองของวารสารเล่มล่าสุด ส่งให้สมาชิกพิเศษที่สนใจในวิชาการสาขาต่าง ๆ เพื่อการใช้

ห้องสมุด หมายถึง ห้องสมุดสถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ. ในกรุงเทพฯ ห้องสมุดสำนักงานสารนิเทศระหว่างชาติแห่งสหรัฐอเมริกา ขอนแก่น ห้องสมุดสำนักงานสารนิเทศระหว่างชาติแห่งสหรัฐอเมริกา เชียงใหม่ และ ห้องสมุดสำนักงานสารนิเทศระหว่างชาติแห่งสหรัฐอเมริกา สงขลา

ห้องสมุดประชาชน หมายถึง ห้องสมุดที่เปิดให้บริการแก่ผู้ใช้ในชุมชนอย่างเสรี โดยไม่จำกัด เพศ วุฒิ ผู้ใช้ไม่ต้องเสียค่าสมาชิก ในวิจัยนี้ ห้องสมุดสถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ. และห้องสมุดสำนักงานสารนิเทศระหว่างชาติแห่งสหรัฐอเมริกา จัดว่าเป็นห้องสมุดประชาชน